

Pro Accesibilitate Pro Incluziune Pro Democrație

SUBIECTE DE

INTERES

SPECIAL:

112 secții din numărul total de 1974 de secții de votare din Republica Moldova sunt accesibile.

Ludmila Jalbă: „Persoanele cu dizabilități trebuie implicate direct în procesul democratic.”

Alegeri Parlamentare 2025: persoanele cu dizabilități evaluează accesibilitatea secțiilor de votare.

Ion Ciobanu, expert independent: „Implicarea persoanelor cu dizabilități în procesele decizionale este încă timidă.”

Apel public către partidele politice din Moldova, blocurile electorale, candidații independenți și reprezentanții mass-mediei.

„Un vot exprimat cu conștiință valorează mai mult decât milioane de cuvinte.”

(John F. Kennedy)



Contezi? VOTEAZĂ!!!

Această publicație este realizată în cadrul Proiectului „Alegeri libere și incluzive – precondiție pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și pentru o democrație funcțională în Republica Moldova”, implementat de Alianța INFONET. Proiectul este susținut financiar de Fundația Est-Europeană din resursele oferite de Suedia.

Opiniile exprimate în această publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Est-Europene și al Suediei.

112 secții din numărul total de 1974 de secții de votare din Republica Moldova sunt accesibile

Din 112 secții din numărul total de 1974 de secții de votare din Moldova sunt accesibile. Acestea sunt rezultatele evaluării naționale a accesibilității secțiilor de votare, realizate în anul 2025 de Alianța INFONET la solicitarea Comisiei Electorale Centrale, cu susținerea PNUD Moldova, a Norvegiei, Suediei, Canadei și Danemaricii.

Evaluarea arată că 567 de secții sau 28,72% sunt parțial accesibile, iar 1295 sau 65,6% rămân inaccesibile. Aceste constatări confirmă că, deși s-au făcut progrese importante în ultimii ani, ac-

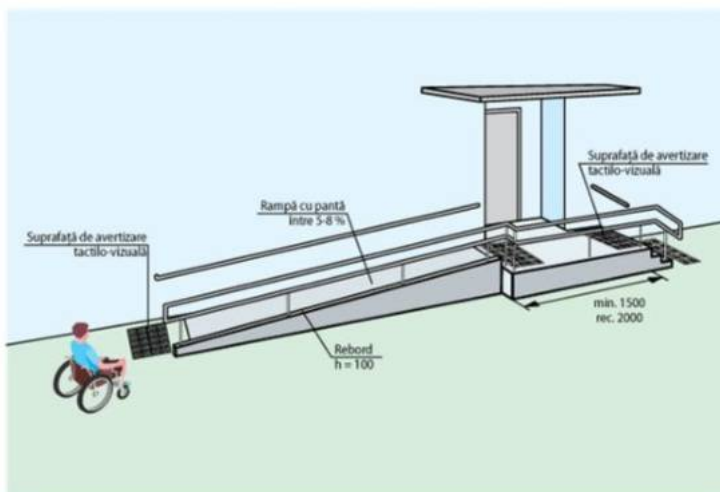
cesibilitatea secțiilor de votare rămâne un domeniu în care sunt necesare acțiuni urgente și consistente.

În anul 2022, au fost evaluate 2017 secții de votare, dintre care doar 18 sau 0,89% erau complet accesibile, 551 sau 27% erau parțial accesibile și aproximativ 72% - inaccesibile. Astfel, datele din 2025 arată o creștere de peste șase ori a numărului secțiilor complet accesibile: de la 18 la 112. În același timp, procentul secțiilor inaccesibile s-a redus de la circa 72% la 65%, iar cel al secțiilor parțial accesibile a rămas relativ constant: 27% în 2022, față de 29% în 2025.

„Asigurarea unui proces electoral incluziv rămâne o prioritate pentru Comisia Electorală Centrală. Atunci când vorbim despre alegeri, ne referim nu doar la votul liber și secret, ci și la asigurarea unui tratament egal pentru toți alegătorii. Trebuie să aducem în atenția publicului faptul că secțiile de votare sunt amplasate în sedii aflate în proprietate publică, iar acest raport de audit trebuie să fie un semnal pentru toți actorii implicați în stabilirea acestor sedii. Evaluarea nu reprezintă pentru noi un simplu instrument statistic, ci un indicator de la care pornim în elaborarea strategiilor noastre în calitate de autoritate electorală principală a Republicii Moldova”, a menționat Dana Munteanu, secretara Comisiei Electorale Centrale.

„Persoanele cu dizabilități își doresc o viață independentă, iar accesibilitatea infrastructurală este esențială pentru exercitarea drepturilor fundamentale. În Republica Moldova trăiesc circa 161 de mii de persoane cu dizabilități, dintre care peste 150 de mii sunt alegători. De aceea, rezultatele auditului secțiilor de votare evidențiază barierele existente și contribuie la asigurarea condițiilor egale de participare în procesul electoral. Respectarea acestui drept nu este doar o obligație legală, ci și o precondiție a unei societăți democratice și incluzive”, a subliniat Victor Koroli, directorul executiv al Alianței INFONET.

Auditarea accesibilității secțiilor de votare a început în 2019, iar în perioada ianuarie-aprilie 2022 a fost finalizată prima etapă. Această abordare etapizată demonstrează că monitorizarea constantă și implicarea în auditarea accesibilității secțiilor de votare sunt esențiale pentru garantarea unui proces electoral incluziv. În baza rezultatelor acestei evaluări, Alianța INFONET, cu sprijinul PNUD Moldova, al Norvegiei, Suediei, Canadei și Danemaricii, va demara construcția a minimul 24 de rampe de acces la secțiile de votare în perioada următoare.



Ludmila Jalbă: „Persoanele cu dizabilități trebuie implicate direct în procesul democratic.”

Ludmila Jalbă este convinsă că implicarea persoanelor cu dizabilități în procesele democratice nu doar că le consolidează statutul de cetățeni activi, ci contribuie și la găsirea unor soluții concrete pentru eliminarea barierelor. Într-un interviu acordat buletinului nostru, ea a vorbit despre dificultățile, prejudecățile, dar și soluțiile pe care persoanele cu dizabilități le identifică în context electoral.

Doamnă Jalbă, sunt interesate persoanele cu dizabilități să participe la alegerile din 28 septembrie?

Da, există interes, însă barierele în accesul la birourile electorale îi fac pe mulți să își piardă motivația. Votarea la domiciliu prin urna mobilă ridică semne de întrebare privind secretul votului și afectează într-o măsură oarecare viața personală. În plus, am observat că în programele electorale lipsește interesul real față de persoanele cu dizabilități. Aceasta ar putea demonstra fie necunoașterea



Ludmila Jalbă,
coordonatoarea Misiunii de observare a alegerilor 2025

problemelor, fie prejudecata că persoanele cu dizabilități nu sunt capabile să ia decizii politice.

Cum se implică persoanele cu dizabilități în monitorizarea alegerilor?

În acest scrutin avem 10 observatori pe termen lung: patru în nordul, trei în centrul și trei în sudul țării. Dintre aceștia, patru sunt persoane cu dizabilități și șase sunt persoane de suport sau activiști. Am inclus persoane cu dizabilități diverse – intelectuale, senzoriale și fizice – pentru a evalua alegerile prin ochii celor direct afectați. Ei observă detalii pe care ceilalți nu le sesizează, cum ar fi gradul de accesibilitate al rampelor, vizibilitatea panourilor informative sau confidențialitatea votului.

Dacă programele electorale ar fi într-un format accesibil, credeți că interesul pentru participare ar crește?

Cu siguranță. Accesul acestor persoane la informația electorală le-ar permite să fie mai bine informate și educate politic. Ar înțelege mai clar propunerile partidelor și ar vota în cunoștință de cauză. În plus, ar fi mult mai puțin vulnerabile la manipulare.

De ce persistă prejudecata că persoanele cu dizabilități nu pot lua decizii politice?

Este un stigmat moștenit din perioada segregării, când persoanele cu dizabilități erau considerate neputincioase și dependente de suport permanent. Lipsa accesibilității întreține aceste stereotipuri în societate și limitează accesul la educație, servicii medicale sau alte drepturi fundamentale.

Ce părere aveți despre cabinele de vot mobile introduse pentru prima dată în acest an?

Este o soluție inovatoare, propusă chiar de persoanele cu dizabilități. În trecut, votul prin urna mobilă nu garanta secretul votului. Sesizările observatorilor cu dizabilități au fost incluse în rapoartele anterioare, iar Comisia Electorală Centrală, cu sprijinul donatorilor, a achiziționat cabine de vot mobile. Apreciem deschiderea CEC și considerăm că este un exemplu concret al modului în care implicarea persoanelor cu dizabilități aduce soluții reale.

Alegeri Parlamentare 2025: persoanele cu dizabilități evaluează accesibilitatea secțiilor de votare

În cadrul procesului de monitorizare a Alegerilor Parlamentare 2025 din perspectiva incluziunii persoanelor cu dizabilități, evaluatorii – persoane cu diverse tipuri de dizabilități – au vizitat secțiile de votare din raioanele țării și au analizat accesibilitatea acestora. Experiențele și observațiile lor directe reprezintă o sursă valoroasă de informații, ce relev atât progresele obținute, cât și dificultățile cu care aceștia se confruntă în exercitarea dreptului la vot.

Mai jos sunt prezentate opiniile și impresiile evaluatorilor, reflectând realitățile din teren.

Vasile Savca, evaluator

„În urma evaluării secțiilor de votare din raioanele Căușeni și Ștefan Vodă din acest an, am constatat că situația nu s-a îmbunătățit semnificativ față de cea existentă în 2019. Dimpotrivă, unele secții de votare, anterior situate în clădiri accesibile, au fost mutate în locații neaccesibile, în ambele raioane. Pe lângă dificultățile de acces, persoanele cu dizabilități din aceste raioane se confruntă cu lipsa unui transport adaptat pentru deplasare la secțiile de votare. În raionul Ștefan Vodă astfel de transport nu există, iar în Căușeni, deși există, acesta nu este pus la dispoziția



persoanelor cu dizabilități, din cauza lipsei unui regulament clar privind modul de funcționare. În Ștefan Vodă am evaluat două secții de votare care aveau elevatoare pentru ridicarea persoanelor cu mobilitate redusă la etajele superioare. Într-o secție din Căușeni există un astfel de elevator, dar acesta nu funcționează. În prezent, această problemă persistă în ambele regiuni, deoarece persoanele cu dizabilități evită să aducă în discuție aceste dificultăți cu reprezentanții autorităților publice locale (APL), iar APL-urile, pentru a „soluționa” problema, pun la dispoziția persoanelor cu dizabilități urna mobilă.”



Tudor Onofrei, evaluator în cadrul Asociației „MOTIVAȚIE” din Moldova. Acesta a elaborat deja 18 schițe de proiect din cele 24 schițe, prevăzute la instituțiile publice evaluate în cadrul proiectului sus-menționat, în fiecare fiind construită o rampă de acces conform schiței. „În urma accesibilizării celor 24 de instituții de învățământ sau de cultură cu rampe speciale, mai multe persoane cu mobilitate redusă se vor putea bucura de acces nu doar în ziua alegerilor, dar și în viața de zi cu zi.”

Emma Matreniuc, evaluatoare

„A fost o conlucrare eficientă a coordonatorului de proiect și a echipelor din diferite regiuni ale țării.”

„În raionul Edineț, echipa noastră de evaluatori a monitorizat gradul de accesibilitate a 52 de secții de votare, iar în Briceni 40 de secții. Anterior, am participat la monitorizări similare ale accesibilității clădirilor de interes public. În echipele de evaluatori implicați în acest proiect au fost activiști cu experiență în domeniul dizabilității și accesibilității, grupuri de inițiativă și organizații ale persoanelor cu dizabilități din toate regiunile țării. În fiecare echipă au fost incluse persoane cu dizabilități, inclusiv eu. Lucrul acesta a fost unul dificil și cu multă implicare, efort fizic și emoțional, iar uneori și psihologic.



Pentru fiecare regiune țintă a proiectului, s-a propus ca scop construcția unei rampe de acces la o secție de votare dintre cele situate în instituții educaționale, medicale, culturale, biblioteci, propunere făcută de fiecare grup de evaluatori participanți la audit. În cadrul ședințelor de lucru cu participarea donatorilor, reprezentanților Comisiei Electorale Centrale, PNUD și a coordonatorului de proiect, dl Victor Koroli, am propus construcția rampei de acces la șase instituții publice evaluate, dintre care a fost selectată Casa de Cultură din satul Alexeevca, raionul Edineț, care corespundea cerințelor înaintate. Activitatea de audit al accesibilității secțiilor de votare a fost o muncă serioasă cu un grad înalt de implicare din partea tuturor. Datorită acestui proiect, am avut ocazia să descopăr frumusețea țării noastre dincolo de zonele urbane în care deja am locuit sau pe care le cunoșteam.

Emma Matreniuc a menționat și criteriile de selecție, care au facilitat alegerea unei instituții pentru construcția rampei de acces:

- Înălțimea pragului să nu depășească 75 cm.
- Numărul de alegători activi care votează la acea secție trebuie să fie rezonabil.
- S-au putut înainta propuneri pentru construcția rampelor de acces doar la instituții publice de cultură și de învățământ.
- Au fost omise din evaluare întreprinderile, grădinițele și școlile profesionale.
- Pentru a fi dotată cu rampă în exterior, secția de votare nu trebuie să conțină scări/praguri în interior.
- Ușile clădirilor selectate să aibă cel puțin 90 cm lățime sau să fie uși duble.

Care a fost cel mai dificil aspect pentru tine ca evaluatoare?

Gradul de accesibilitate infrastructurală scăzut al clădirilor publice. Având o dizabilitate fizică, de cele mai multe ori am fost nevoită să apelez la colegi pentru a mă ajuta să iau măsurările necesare. De asemenea, drumul anevoios spre aceste secții de votare a fost o provocare pentru noi. Un alt aspect important a fost factorul uman. Chiar dacă majoritatea persoanelor din aceste instituții erau deschise spre cooperare, au fost și momente mai puțin plăcute din partea unor reprezentanți ai autorităților publice, care nu au dorit să colaboreze sau să ne acorde timp pentru evaluări în teren. În aceste situații, am apelat la suportul președinților comisiilor electorale care au intervenit, iar problema a fost soluționată. În opinia mea, a fost o conlucrare eficientă și o susținere bună din partea coordonatorului de proiect și a echipelor din diferite regiuni ale țării, care au demonstrat că suntem uniți și facem un lucru comun important pentru toată comunitatea persoanelor cu dizabilități și nu doar pentru ele.

Ion Balan, evaluator **„Multe rampe de acces din raioanele Florești și Șoldănești au fost construite de bifă de către autorități.”**

Ion Balan este laborant de informatică în cadrul IP Gimnaziul Ștefănești din s. Ștefănești, r. Florești. În ziua alegerilor din 28 septembrie 2025, Ion va activa ca operator la computer la biroul electoral al secției de votare nr. 18/60 din Casa de Cultură din s. Ștefănești. El va introduce în sistem datele din buletinul de identitate al alegătorului. În anii precedenți, Ion a avut oportunitatea să fie și observator național în ziua alegerilor la secția de votare menționată mai sus.



În 2025, Ion s-a implicat activ și ca evaluator al secțiilor de votare din raioanele Florești și Șoldănești. În urma evaluării naționale a accesibilității secțiilor de votare, realizate în anul 2025 de Alianța INFONET la solicitarea Comisiei Electorale Centrale, cu susținerea PNUD Moldova, Norvegiei, Suediei, Canadei și Danemaricii, două din cele 24 de instituții selectate au fost Casa de Cultură din Vertiujeni, r. Florești, și Casa de Cultură din Alcedar, r. Șoldănești, unde vor fi construite rampe de acces. Aceste instituții au fost propuse de către echipa de evaluatori din care a făcut parte și Ion, deoarece au mai mult potențial de a fi accesibilizate.

Ion Balan povestește despre experiența de evaluator al accesibilității secțiilor de votare.

„Dacă e să comparăm situația instituțiilor evaluate de echipa noastră în raioanele Florești și Șoldănești cu anii precedenți, schimbările făcute de autorități în privința accesibilității sunt mai mult de bifă. Au fost investiți mulți bani în renovarea clădirilor vechi cu multe scări, unde s-au construit rampe de acces cu un unghi de înclinație destul de mare, care nu corespund normelor în vigoare și nu pot fi utilizate de persoanele cu mobilitate redusă. Mai mult decât atât, unele rampe au fost dotate cu o singură bară de suport dintr-o parte, ceea ce le face impracticabile pentru utilizatorii de scaun rulant.”

Ce au spus autoritățile cu care ați discutat privind problemele identificate în procesul de evaluare?

Autoritățile susțin că „nu au persoane cu dizabilități care vin la instituție” sau că accesibilitatea nu este o problemă atât de mare deoarece ce „aceste persoane sunt ajutate/ridicate pe scări de către membrii comisiei electorale pentru a vota”. În opinia mea, orice persoană are dreptul la participarea liberă la vot, fără a apela la ajutorul altora. Drepturile omului merg mână în mână cu demnitatea umană. Nimeni nu ar dori să fie dus în brațe pentru a beneficia de drepturi sau servicii publice.

Lui Ion mereu i-a plăcut domeniul IT. Ca operator la computer, el activează în ziua alegerilor de mai mulți ani. Comunitatea din localitatea lui cunoaște că tânărul este pasionat de tehnologiile informaționale, iar președintele comisiei electorale locale știe că are un ajutor de încredere, care poate găsi rapid soluții în cazul în care pot apărea probleme legate de computer în ziua votării.

Ion, cum ai facilitat promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități la tine în comunitate?

Din păcate, de cele mai dese ori, persoanele în etate și cele cu dizabilități din comunitatea mea solicitau mai mult urna mobilă și nu preferau să vină la secția de votare la care activam din cauza că nu erau asigurate condițiile de acces fizic. De aceea, am adresat o solicitare către primarul localității pentru a construi o rampă accesibilă la Casa de Cultură din s. Ștefănești, conform standardelor în vigoare. În scurt timp, acolo a fost amplasată o rampă care facilitează accesul persoanelor cu mobilitate redusă. M-am convins încă o dată că soluționarea problemelor de accesibilitate infrastructurală foarte mult depinde de gradul de informare și conștientizare a problemei de către autorități.

Ion Ciobanu, expert independent

„Implicarea persoanelor cu dizabilități în procese decizionale, încă timidă.”

„În ultimii ani, cu suportul societății civile, statul este mai deschis în a crea condiții persoanelor cu dizabilități pentru ca acestea să fie implicate în procesele decizionale.”

Opinia aparține lui Ion Ciobanu, persoană cu deficiențe de vâz, și a fost exprimată în cadrul dezbaterii publice „Tineri crescuți odată cu Independența. Unde au ajuns, unde pot să ajungă împreună?”, organizată de Agenția de presă IPN. Potrivit lui Ion Ciobanu, dacă anterior participarea persoanelor cu dizabilități la viața politică părea imposibilă, astăzi există multe exemple care arată că societatea și instituțiile statului au început să facă pași spre incluziune. Ion Ciobanu a vorbit despre modul în care, în ultimii ani, s-au creat premise pentru ca persoanele cu dizabilități să participe la procesele decizionale din Republica Moldova. Potrivit lui, schimbarea a fost posibilă datorită implicării societății civile, care a determinat statul să fie mai deschis și mai receptiv la nevoile acestui grup social.



„În ultimii ani, cu suportul societății civile, statul este mai deschis în a crea condiții persoanelor cu dizabilități pentru că acestea să fie implicate în procesele decizionale. Treptat, unele persoane cu dizabilități au devenit consilieri locali, există persoane cu dizabilități care au candidat și la alegerile parlamentare. Încet, se schimbă perspectivele. Acum, noi, ca persoane cu dizabilități, nu putem spune că suntem refuzați și nu avem oportunitatea de a participa la procesul decizional. Problema este că încă nu există o masă critică de persoane cu dizabilități bine pregătite care să-și asume această aventură politică. Încă există teamă”, a precizat Ion Ciobanu.

Sursa: <https://ipn.md/ion-ciobanu-implicarea-persoanelor-cu-dizabilitati-in-procese-decizionale-inca-timida/>



TU pentru ce schimbări votezi în Alegerile Parlamentare din 28 septembrie?

Mai jos vă prezentăm un spot video motivațional, creat de către Centrul de Creație și Imagine „Media-Art”. Spotul a fost elaborat în cadrul Proiectului „Incluziunea alegătorilor cu dizabilități, în condiții de egalitate de drepturi – indicator al unei democrații funcționale” care este implementat de Alianța INFONET cu suportul financiar al Uniunii Europene, în cadrul Proiectului INSPIRĂ Moldova.



Viorel Zaporojan:

leși la vot și fă-ți vocea auzită!



Ion Ciobanu:

Votez ca toate persoanele cu dizabilități să aibă drepturi egale!

Pe 28 septembrie nu sta acasă!



Ilie Bîrcă:

Pe 28 septembrie vocea ta contează!

Împreună decidem viitorul Moldovei!

Sursa video: <https://www.youtube.com/watch?v=KcgZjZ7mh58>

Apel public către partidele politice din Republica Moldova, blocurile electorale, candidații independenți și reprezentanții mass-mediei

Alianța INFONET și organizațiile partenere vin cu un apel public către partidele politice din Republica Moldova, blocurile electorale, candidații independenți, dar și către reprezentanții mass-mediei, privind incluziunea dimensiunii de dizabilitate în activitatea, platformele, agende și inițiativele lor în contextul Alegerilor Parlamentare din Republica Moldova din 28 septembrie 2025. Apelul are ca scop asigurarea accesului egal la informații, fortificarea respectării drepturilor omului prin promovarea accesului persoanelor cu dizabilități la votul direct și secret.

La 1 ianuarie 2024, conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul persoanelor recunoscute cu dizabilități în Republica Moldova a constituit 161,9 mii, inclusiv 11,4 mii copii cu vârsta între 0 și 17 ani. Persoanele cu dizabilități au reprezentat 6,7% din populația cu reședință obișnuită. Astfel, numărul alegătorilor care au o dizabilitate este de 150,5 mii – un număr foarte mare. Fiecare vot contează, mai ales în contextul în care un singur vot a făcut diferența în istoria mai multor comunități din Republica Moldova.

Pentru a asigura principiul egalității de șanse, candidații electorali ar trebui să acționeze transparent și să aleagă membrii lor în baza meritocrației, să formuleze mesajele electorale și în formate accesibile (sistem Braille, audio, limbajul mimico-gestual, „ușor de citit – ușor de înțeles”) pentru diferite categorii de alegători, ceea ce ar contribui direct la implicarea grupurilor vulnerabile în procesul decizional și la echilibrarea reprezentării lor în Parlamentul Republicii Moldova.

Menționăm că în Republica Moldova locuiesc mai mult de 5.000 de persoane cu dizabilități auditive. Adaptarea informațiilor difuzate de posturile TV prin promovarea mesajelor mimico-gestuale și a celor transmise în formă scrisă contribuie la informarea și libertatea de opinie a persoanelor cu necesități speciale de informare.

Pentru a asigura principiul de acces egal la informația de interes public, furnizorii de servicii media ar trebui să aplice ad litteram Regulamentul privind conținuturile audiovizuale, în conformitate cu Decizia nr. 284 a Consiliului Audiovizualului al Republicii Moldova din 02 septembrie 2022, în special „să asigure redarea imaginii feței și a mâinilor persoanei care realizează interpretarea în limbaj mimico-gestual, în mărime de cel puțin 1/3 din ecran”.

Alianța INFONET și organizațiile partenere fac apel public către partidele înregistrate în cursa electorală și televiziunile din Republica Moldova, să asigure difuzarea mesajelor electorale în limbajul mimico-gestual și/sau subtitrarea acestora. Ajustarea mesajelor electorale la necesitățile persoanelor cu dizabilități auditive contribuie la incluziunea acestora în procesul electoral, la respectarea Constituției Republicii Moldova, a Legii privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, dar și a principiilor unor alegeri libere și corecte.

Nu există progrese fără respectarea drepturilor omului!

Acest material a fost produs cu suportul financiar al Uniunii Europene în cadrul Proiectului INSPIRĂ Moldova. Conținutul acestuia reprezintă responsabilitatea exclusivă a proiectului „Incluziunea alegătorilor cu dizabilități, în condiții de egalitate de drepturi – indicator al unei democrații funcționale”, finanțat de Uniunea Europeană. Opiniile expuse aparțin Alianței INFONET și nu reflectă în mod neapărat viziunea Uniunii Europene.

Sursa: <https://www.infonet.md/?p=8640>

Alianța INFONET solicită partidelor politice informații despre incluziunea persoanelor cu dizabilități în Alegerile Parlamentare din 28 septembrie 2025

Alianța INFONET, în parteneriat cu aproximativ zece organizații neguvernamentale și grupuri de inițiativă, anunță că monitorizează desfășurarea Alegerilor Parlamentare din 28 septembrie 2025 din perspectiva incluziunii persoanelor cu dizabilități.

În acest context, directorul executiv al Alianței, Victor Koroli, a transmis partidelor politice un demers oficial prin care solicită acces la mai multe informații de interes public, în conformitate cu Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public și Regulamentul CEC cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități.

Printre datele cerute se numără: platformele electorale, numărul de membri de partid, inclusiv al celor cu dizabilități, precum și numărul persoanelor cu dizabilități înscrise pe listele de candidați la Alegerile Parlamentare din 2025. De asemenea, INFONET solicită informații despre resursele financiare alocate campaniei, fondurile dedicate accesibilizării materialelor electorale, tipurile de materiale produse în acest scop, precum și numărul de persoane cu dizabilități care au făcut donații către partid.

Organizația întreabă, totodată, câte sedii de partid există la nivel național, regional și local, care este regimul juridic al acestora (proprietate sau arendă) și în ce măsură clădirile au fost evaluate din punct de vedere al accesibilității pentru persoanele cu diferite tipuri de dizabilități.

„Ne dorim transparență și date clare, dezagregate pe sexe, grad și tip de dizabilitate, mediu urban/rural, pentru a înțelege mai bine gradul de incluziune a persoanelor cu dizabilități în viața politică și în procesul electoral”, se menționează în solicitare.



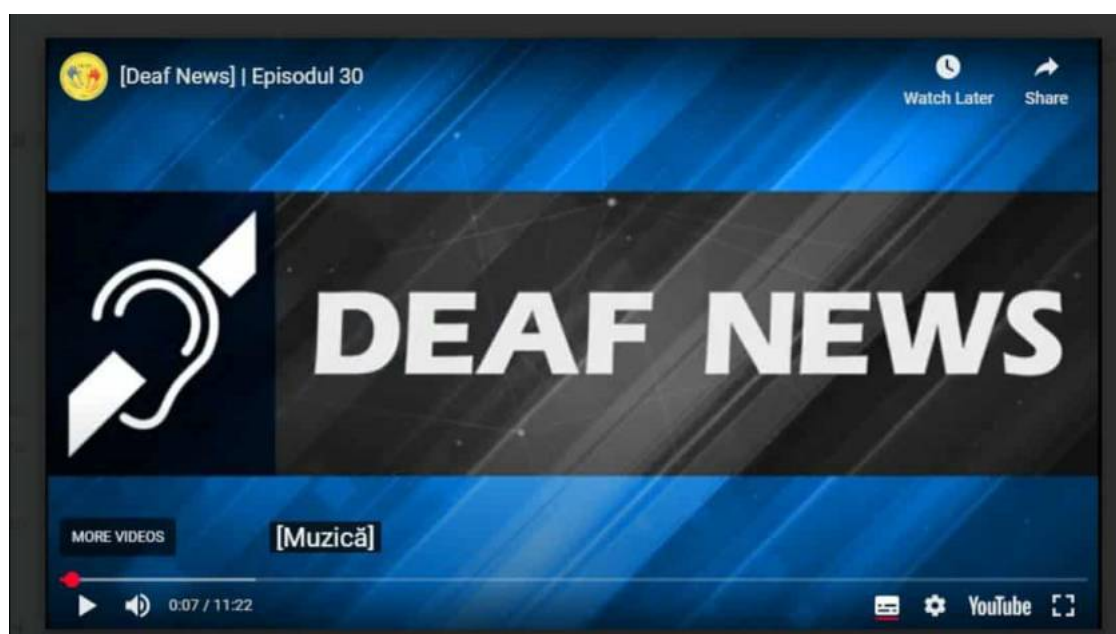
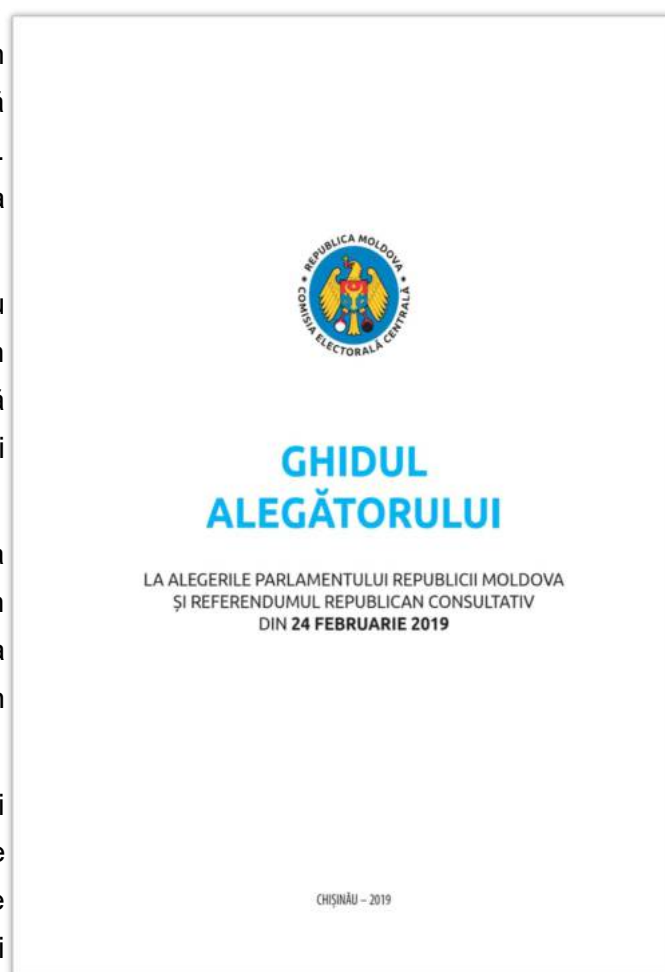
„Ghidul Alegătorului” disponibil în formate accesibile pentru persoanele cu dizabilități

Alianța INFONET a publicat „Ghidul Alegătorului” în formate accesibile, pentru a sprijini participarea activă și informată a tuturor cetățenilor la procesul electoral. Materialele pot fi consultate online la adresa <https://www.infonet.md/?p=8646>.

Publicația este destinată în special persoanelor cu dizabilități de vedere și de auz, fiind disponibilă în versiuni adaptate, astfel încât fiecare alegător să aibă acces la informații esențiale despre drepturile și procedurile de vot.

Potrivit autorilor, scopul ghidului este de a contribui la creșterea nivelului de informare și implicare civică în rândul persoanelor din grupurile vulnerabile, pentru ca acestea să-și poată exercita în mod liber și deplin dreptul constituțional la vot.

Informațiile din ghid includ detalii despre pașii necesari pentru participarea la alegeri, actele de identitate valabile, modalitățile de înregistrare și facilitățile prevăzute de legislație pentru alegătorii cu necesități speciale.



StopFals lansează Ghidul „Gândirea critică în alegeri” — instrument vital împotriva dezinformării electorale

Organizația StopFals, prin intermediul Asociației Presei Independente, a publicat recent un ghid intitulat „Gândirea critică în alegeri”, disponibil online în format PDF pentru publicul larg pe site-ul: www.stopfals.md. Scopul acestui material este de a le oferi cetățenilor instrumente conceptuale și practice pentru a identifica dezinformarea, manipulările și discursurile exagerate în campaniile electorale.

Publicația oferă îndrumări clare precum:

- ⇒ să analizăm „sperietorile” - afirmații exagerate sau false despre consecințele electorale - și să verificăm dacă au fost confirmate anterior;
- ⇒ să evităm distribuirea postărilor agresive sau categorice fără verificare prealabilă;
- ⇒ să ne dozăm consumul de știri, evitând știrile puternic emoționale, care induc panică sau indignare instantă;
- ⇒ să fim precauți cu imaginile și videoclipurile care pot fi trucate sau manipulate și să căutăm ulterior explicații sau dezmințiri din surse credibile;
- ⇒ să nu intrăm în discuții cu trolli sau conturi suspecte - blocarea sau raportarea e adesea mai eficientă decât comentariile reactive;
- ⇒ să comparăm pozițiile candidaților, planurile lor și istoricul lor public pentru a fundamenta judecata electorală pe rațiune, nu pe emoții.



Autorii ghidului subliniază că alegerile nu sunt un concurs al emoțiilor, ci o competiție de proiecte și viziuni concrete. Ei avertizează că mesajele populiste și falsele promisiuni sunt adesea folosite ca instrument de manipulare pentru a anestezia gândirea critică a alegătorilor.

Pentru acces la ghid și aprofundarea strategiei de protecție împotriva dezinformării, publicul este invitat să consulte pagina oficială StopFals.

De unde ne informăm

- Paginile de pe rețelele de socializare sau site-urile/portalurile oficiale ale candidaților sunt surse directe de informații.
Le citim și analizăm critic.



- **Mass-media independentă.** Jurnaliștii profesioniști și neangajați politic vor căuta să reflecte echilibrat campania electorală.
- **Mergem la întruniri electorale.** Acolo avem ocazia să punem întrebări candidaților, inclusiv despre informațiile controversate.
- **Căutăm informații adiționale din surse credibile despre candidați.** Analizăm profilurile acestora ca să înțelegem cât de corecți și integri sunt.
- Dacă urmărim dezbaterile electorale, le alegem pe cele în care **moderatorii pun întrebări relevante și nu de complezență.**

Dezinformarea se folosește de sensibilitatea și de lipsa noastră de vigilență. Ca să nu fim manipulați în alegeri (și nu numai), folosim

gândirea critică!



Lansarea runde de prelegeri online

„Conferințele Accesibilității. Parteneriat între Republica Moldova și Azerbaidjan pentru o societate civilă sustenabilă și incluzivă”

Alianța INFONET anunță lansarea unei runde de prelegeri online cu genericul „Conferințele Accesibilității. Parteneriat între Republica Moldova și Azerbaidjan pentru o societate civilă sustenabilă și incluzivă”. Această activitate este parte a Proiectului „Consolidarea participării civice în Azerbaidjan”, cofinanțat de Uniunea Europeană (UE) și de Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) și implementat de Agenția Germană pentru Cooperare Internațională (GIZ), în cadrul Proiectului „Parteneriat pentru o societate civilă durabilă”. Obiectivul proiectului este facilitarea creării unei rețele de ONG-uri din Republica Moldova și Azerbaidjan, care vor coopera și vor face schimb de bune practici în domeniul integrării și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor oferite și a dezvolta strategii comune în scopul combaterii discriminării și excluziunii sociale.

Prin aceste evenimente, ne propunem să creăm o platformă de comunicare pe termen lung, prin care experți consacrați în diverse domenii de incluziune să vorbească despre politici publice și soluții practice funcționale, dar și despre istorii de succes în domeniul incluziunii persoanelor cu necesități speciale. Scopul conferințelor este discutarea problemelor de actualitate și promovarea soluțiilor prin schimb de experiență.

Grupul acestor conferințe îl constituie reprezentanții ONG-urilor din Republica Moldova și Azerbaidjan. Conferințele vor fi susținute pe platforma zoom, pe parcursul a 2,5-3 ore și vor include prelegerea expertului internațional sau național, însoțită de o prezentare PPT, o sesiune de întrebări și răspunsuri, iar ca finalitate – formularea unor concluzii și propuneri / soluții.

La 12 septembrie 2025 a avut loc prima conferință pe subiectul „Resurse pentru accesibilitate în România și în Uniunea Europeană”, prezentată de Cristina Căluianu, expertă în domeniul accesibilității, implicată din anul 2010 în sectorul nonprofit, ca membră fondatoare, membră a Consiliului de Administrație și Coordonatoare de Programe în cadrul Asociației CED România. Scopul Asociației este de a proiecta produse și servicii pentru persoane cu dizabilități care susțin accesibilitatea și incluziunea lor în toate domeniile vieții sociale. În 2014, Cristina Caluianu a fondat „Accessible Romania by Sano Touring” – primul operator de turism accesibil din România. Este Expertă Națională pentru România în cadrul Centrului European de Resurse pentru Accesibilitate „AccessibleEU” – o inițiativă emblematică în cadrul Strategiei Comisiei Europene pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități 2021-2030, care împărtășește cunoștințe și bune practici privind accesibilitatea.



Din agenda conferinței susținute de experta Cristina Căluianu:

- Date statistice despre dizabilitate (România și UE);
- Cadrul strategic privind accesibilitatea la nivel global, UE, România;
- Centrul European de Resurse pentru Accesibilitate AccessibleEU etc.



Despre Proiectul

„Alegeri libere și incluzive – precondiție pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și pentru o democrație funcțională în Republica Moldova”

În contextul Alegerilor Parlamentare din 28 septembrie 2025, persoanele cu dizabilități din Republica Moldova continuă să se confrunte cu provocări majore în exercitarea dreptului la vot. Accesibilitatea redusă a secțiilor de votare, lipsa informațiilor în formate adaptate și subreprezentarea politică rămân probleme semnalate constant atât de organizațiile naționale, precum Promo-LEX și INFONET, cât și de misiunile internaționale de observare a alegerilor (OSCE, Consiliul Europei, ENEMO).

În aceste condiții, poziția celor aproximativ 150,5 mii de alegători cu dizabilități este considerată vulnerabilă.

Pentru a răspunde acestor provocări, Alianța INFONET, membră a Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte, lansează Proiectul „Alegeri libere și incluzive – precondiție pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și pentru o democrație funcțională în Republica Moldova”. Inițiativa are ca obiectiv promovarea incluziunii politice și monitorizarea scrutinului prin prisma dimensiunii de dizabilitate, punând accent pe rolul partidelor politice și al concurenților electorali.

Proiectul prevede mai multe activități-cheie: evaluarea partidelor și platformelor electorale prin prisma dimensiunii de dizabilitate, verificarea accesibilității paginilor web ale concurenților, dezvoltarea unei platforme IT pentru analiza finanțării partidelor, monitorizarea alegerilor din perspectiva alegătorilor cu dizabilități și elaborarea unui raport tematic privind reprezentarea acestei dimensiuni în mass-media. Toate datele și concluziile vor fi publicate într-un raport consolidat în decembrie 2025, tradus în limba engleză pentru partenerii internaționali.

Organizatorii subliniază că acest demers reprezintă o inovație la nivel național prin faptul că urmărește responsabilizarea directă a partidelor politice în privința incluziunii persoanelor cu dizabilități. „Nimic pentru noi fără noi” este principiul pe care se bazează implicarea activă a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor acestora în toate etapele proiectului.

Experții implicați consideră că rezultatele inițiativei vor avea un impact dublu: pe de o parte, vor contribui la consolidarea democrației și la respectarea drepturilor fundamentale în Republica Moldova, iar pe de altă parte, vor oferi un model de bună practică la nivel internațional privind integrarea dimensiunii de dizabilitate în procesele electorale și politice.



Citate privind DEMOCRAȚIA unei țări

- ◇ „Alegerile nu fac democrația, dar democrația fără alegeri nu există.” – **Pierre Mendès France**
- ◇ „Dacă nu votezi, nu ai dreptul să te plângi.” – **George Carlin**
- ◇ „Un vot poate să nu conteze, dar poate fi exact votul care contează.” – **Ralph Nader**
- ◇ „Alegerile sunt modalitatea prin care oamenii își exprimă voința și își asumă responsabilitatea pentru viitorul lor.” – **John F. Kennedy**
- ◇ „A vota este mai important decât a câștiga.” – **Bill Clinton**
- ◇ „Democrația nu este doar vot; este responsabilitate, respect și dialog.” – **Abraham Lincoln**
- ◇ „Democrația este guvernarea oamenilor de către oameni pentru oameni.” – **Abraham Lincoln**
- ◇ „Democrația este cel mai rău sistem, cu excepția tuturor celorlalte.” – **Winston Churchill**
- ◇ „Libertatea fără democrație este o iluzie; democrația fără libertate este o farsă.” – **Albert Camus**
- ◇ „Democrația nu este perfectă, dar este cel mai bun instrument pe care îl avem pentru justiție și libertate.” – **Franklin D. Roosevelt**
- ◇ „Democrația cere mai mult decât vot; cere participare activă și vigilență.” – **Thomas Jefferson**
- ◇ „Puterea poporului stă în votul său, nu în vorbe goale.” – **Barack Obama**
- ◇ „Cei care nu se implică în politică vor fi conduși de cei care o fac.” – **Platon**



Această publicație este realizată în cadrul Proiectului „Alegeri libere și incluzive – precondiție pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și pentru o democrație funcțională în Republica Moldova”, implementat de Alianța INFONET. Proiectul este susținut financiar de Fundația Est-Europeană din resursele oferite de Suedia. Opiniile exprimate în această publicație aparțin autorilor și nu reflectă neaparat punctul de vedere al Fundației Est-Europene și al Suediei.



Chișinău, 2025

Redactori:

Mariana Țibulac-Ciobanu, Victoria Boțan și Larisa Erșov